

1091

La garlopa

(ALDC, VII, 1666. La garlopa)

La *garlopa* és una “eina de fuster, semblant de forma i d’ús a un ribot, però molt més grossa i amb una ansa o agafador per a la mà” (DCVB). El mot, doc. al s. XVIII, és un manlleu a l’oc. *garlopa*, que ho prengué del fr. *varlope*, origen de les var. ross. *varlopa* 1, *barlopa* 2, 3, mentre que són var. de la forma oc. *galopa* 83, 84, 147, *barloca* 55, *garlofa* 59, *garllofa* 126, *garlotxa* 128, 173, *garlapa* 176, i les més allunyades, *guillota* 163 i, amb evident malapropisme, *garrofa* 136 i *escalopa* 8. *Garlopi* designa una eina de fuster semblant a la *garlopa*, de la qual és un dim., però que és més grossa que un ribot; var. aragonesitzant *garlopin* 87. També és de procedència gal·loromànica *riflard* 7, 14 (← oc. o fr.) i en té l’aire el mall. *jac* (Figuera, 1840; Amengual, 1858-1878), g[ɛ]c 73, 74, g[æ]c 76, 81 (var. *jai* 77), absent del DECat, que podria provenir del fr. *Jacques* “a semblança de l’altre instrument anomenat *guillaume* (< fr. *Guillaume*)” (DCVB), procedència mancada de fonament; es pot pensar en un origen onomatopèic pel soroll que fa l’estri en garlopejar i d’aquí la variació vocàlica. La semblança amb el *ribot* o *plana* ha propiciat la presència d’aquests mots: *ribot* 90, 116 i *rebot* 1, per probable ultracorrecció o homonimització formal amb *rebot* (cf. mapa 1090); *plana*, amb les var. alg. *prana* 85, amb el rotacisme habitual, *prana llonga* 85/*plana gran*

165, 181, per a distingir-la de la plana normal, *planeta* 72, 146, 148, dim.

El cast. ha fornit *cepillo* 115 (dim. de *cepo* < CĪPPUS, “comparado con el pie del tronco de un árbol” [DECH]) i *cepilladora* 125, 142, 162, der. de *cepillar*, tots dos amb determinants, *cepillo gros* 93 i *cepilladora gran* 157, per a distingir-lo del *ribot*.

Refinador 108, *taloja* 71 i *manyopla* 187 són probablement resultat de confusions amb la plana del paleta (veg. mapa 1083); *aixol* 153, dim. de *aixa* (< ASCIA), amb una altra eina del fuster, i *botavant* 111 (‘tallant de ferrer per a rebaixar la pota de les cavalleries’, des de ‘mena d’arma’, compost de *bota* i *avant*), amb una del ferrador, per manca de coneixement de l’utiltatge de l’ofici de fuster.

Territorialment, *garlopa* (amb *garlopi*) ha arribat tard, des de l’oc., a l’espai peninsular, inclòs el val., des d’on el nom va passar a l’eiv.; el mot foraster ha rebut diverses modificacions populars (*garrofa*, *escalopa*, etc.); en canvi, el men., l’alg. i els parlars val. han absorbit el clàssic *plana* ‘ribot’, a voltes diferenciat amb determinant referit a la dimensió (*plana gran*, *plana llonga*). El mall. s’ha mostrat probablement creatiu amb *jac/gec*.

Són mots normatius *garlopa* i *garlopi*, des del DOrt, 1917.

